СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 98. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 21-го травня 1943. — No. 98. Jersey City, N. J., Friday, May 21, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЛУЇС ХОЧЕ ЗЛУКИ З АМЕРИКАНСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ПРАЦІ

ВАШИНҐТОН. — Президент Американської Федерації Праці, В. Ґрін, подав до відома, що юнія Юнайтед Майн Ворерс оф Америка внесла прохання ввійти в склад Американської Федерації Праці. Прохання підписав Джан Л. Луїс, президент Юнайтед Майн Воркерс оф Америка.

Прохання о приняття буде розглянене комітетом трьох, заявив Ґрін, а опісля предложене Екзекутивному Комітетови Федерації до вирішення.

Цей наглий зворот Луїса, президента Юнайтед Майн Воркерс оф Америка, до злуки з Американською Федерацією Праці, як кажуть, буде мати дуже великі й далекосягаючі політичні, господарські, та робітничі наслідки. Бо, коли Юнайтед Майн Воркерс оф Америка, зо своїми 600 тисячами членів, ввійде в звязок з кількома іншими юніями, то зовсім певно вона буде мати Контролю в Американській Федерації Праці.

До розколу між Юнайтед Майн Воркерс оф Америка й Американською Федерацією Праці прийшло в 1935., коли то конвенція Федерація Праці виступила проти пляну Дж. Луїса орґанізувати індустріяльні юнії фабричних робітників.

15,000 БЕЗДОМНИХ НАСЛІДКОМ ПОВЕНІ.

ТЕР ОТ. — Страшна повінь навістила середньо-західні стейти, порозривала мости, водні тами, позаливали дороги, села та фабрики. Робітники та армейські інжиніри працюють день і ніч над направою і скріпленням водних там та вивозять населення з загрожених місць. Дотепер нараховують поверх 15,000 бездомних люде ... більше спустошення в стейтах: Індіяна, Мезурі, Канзас та Оклагома.

АМЕРИКА ЗРІКАЄТЬСЯ ПРАВ В КИТАЮ.

ВАШИНҐТОН. — На основі нового договору між Злученими Державами та Китаєм, Америка зрікається екстериторіяльних прав в Китаю. Виміна ратифікаційних грамот між секретарем стейту Голом і китайським амбасадором була визначена на день 20. травня. Секретар Гол заявив, що уряд і нарід Злучених Держав дуже вдоволені новим договором.

НОВІ ВИДАТКИ НА ФЛЬОТУ.

ВАШИНҐТОН. — Палата репрезентантів покінчила розгляд буджету департаменту фльоти на наступний рік. Буджет доходить до 30 біліонів долярів. Однак, як заявив посол Дітер, „ми готові на ще більші жертви".

ДОЩІ НИЩАТЬ ЗАСІВИ.

ШІКАҐО. — Великі зливи в середних та західних стейтах спричинили великі шкоди фармерам та припізнили пільну працю майже на тиждень. В одному стейті Іліной знищила злива понад 100,000 акрів кукурудзи.

АМЕРИКАНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ НА ХАРЧОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ ЗА СТВОРЕННЯ ПОСТІЙНОГО ТІЛА.

ГАТ СПРИНҐЗ. — Американська делеґація на Конференції Обєднаних Держав для харчів і рільництва, виготовила тимчасовий начерк обсягу нарад Харчевої Конференції. В цьому пляні намічено створення постійного обіймаючого весь світ орґану, різних урядів, якого завданням булоб: виконувати роботу конференції; координувати та поширяти працю вже тепер істнуючих міжнародніх рільничих орґанізацій та зробити розгляд нових можливостей міжнародньої співпраці.

97% РАНЕНИХ В ПЕРЛ ГАРБОР ВРАТОВАНО ВІД СМЕРТИ.

ВАШИНҐТОН. — Бюро Военної Інформації подає, що при добрій лікарській опіці лише 2.6% ранених в Перл Гарбор померло, 53% вже вернулись до полевої служби з днем 31. березня, а 43.5% ще перебувають в лічницях.

БРАК ДРУКАРСЬКОГО ПАПЕРУ.

ВАШИНҐТОН. — В. Ґ. Чендлер, директор друків і видань при Раді Военної Продукції, заявив, що недостача паперу далі зростає, бо видавці ґазет не принoровилися до зарядження з дня 31. грудня 1942. р. в якому говорено про зменшення ужиття ґазетного паперу на 10%. Якщо ґазети тепер не зроблять сподіваної обнижки, каже Чендлер видавництва станутъ перед критичною недостачею паперу.

ПОЛЬСЬКІ СВЯЩЕННИКИ ЗА ДОПОМОГУ ПОЛЬЩІ

БОФАЛО, Н. Й. Польські священики з католицької диєцезії обробили плян створення Ліґи Релігійної Допомоги для Польщі. Ця орґанізація буде складатися в 4/5 з цивільних, а тільки 1/5 зо священиків. Епископ Возніцкі з притиском заявив, що ця нова орґанізація, буде працювати в повній згоді і кооперації з Польською Національною Радою Америки.

Чорчил Прирікає Розгром Японії, але Радить Перше Звоювати Гітлера

ВАШИНҐТОН. — У своїй промові на спільнім засіданню сенату і палати репрезентантів, британський премієр Чорчил заявив, що Британія, в союзі зо Злученими Державами буде вести війну аж до повного знищення японської імперії, та що у відповідній хвилі начнеться бомбардовання Японії, яке залишить міста та амуніційні фабрики „в попелі", але вперед мусить бути зломання Німеччини. Рівночасно премієр Чорчил зазначив, що на нарадах з президентом Рузвелтом вирішено всі военні проблеми. На думку Чорчила, Гітлер спробує ще раз вдарити на Росію цього року, а Аліянти мусять доложити всіх зусиль, щоби цей удар зменшити. Небезпека від підводних човнів, казав Чорчил, зменшилась; будова нових кораблів переходить вже наші втрати, та забезпечує нам свободу военних рухів. Побіда в Африці виказала нашу перевагу в летунських силах, казав він, знищила велику ворожу армію, та звільнила сотки наших кораблів на Середземнім морю до служби в інших частях світу.

Премієр Чорчил висказав надію, що в скорому часі дійде до стрічі між президентом Рузвелтом, російським премієром Сталіном та головнокомандуючим Китаю ген. Кай-шеком.

ВІЙСЬКО ОХОРОНЯЄ ВУЛИЦІ ВАШИНҐТОНУ

ВАШИНҐТОН. — Кругом Капітолю були розтягнені довгі ряди війська для охорони чужих достойників та британського примієра Винстона Чорчила. З премієром Чорчилем був теж премієр Канади МекКензі Кінґ.

Дейвис Прибув до Москви з Особистим Письмом Рузвелта до Сталіна

МОСКВА. — Джозеф Е. Дейвис, бувший американський амбасадор до Советів, прибувши до Москви, не дав ґазетярам багато інформацій про ціль своєї подорожі. Сказав тільки, що він є „післанцем" („месенджер бой") президента Рузвелта, який має передати особисте письмо президента до Сталіна. Заки Дейвис прибув до Москви, він полетів з Куйбишева до Сталінґраду, де положив китицю квітів, що її йому даровано, від імені президента Рузвелта на гріб незнаного советського вояка, поляглого в обороні Сталінґраду. При тому сказав Дейвис кілька слів про геройську оборону міста.

ВЖИВ ВСЬОГО СВОГО ТАЛАНУ, ЩОБИ ПРИЄДНАТИ АМЕРИКАНЦІВ

ЛОНДОН. — Промова британського премієра Винстона Чорчила в американськім конґресі стрінулась в Анґлії з таким коментарем, що він ужив цілої своєї ораторської сили та всіх своїх спосібностей, щоби переконати американців, що треба в першу черґу скінчити з Гітлером, як це є в пляні Рузвелта і Чорчила. А теж і помогти Росії, щоб її тепер Гітлер не розбив. А потім уже лекше буде знищити Японію.

ВІЛЬНІ ФРАНЦУЗИ НЕ ДУЖЕ ВДОВОЛЕНІ

Та є занепокоєні Вільні Французи ґен. де Ґоля тим, що Чорчил не згадав у своїй промові де Ґоля, а тільки ґен. Жірода та ще похвалив батьків американської конституції за той розум, що дали президентови краю право команди над усіми збройними силами. А якраз за те є спір між ґен. де Ґолем і Жіродом.

НАДІЮТЬСЯ ЗЛАГОДИ ПОЛЬСЬКО-СОВЄТСЬКОГО СПОРУ

ЛОНДОН. — Як тільки німці зачнуть протисоветську офензиву і на фронті буде скрута, Совети попустять і станутъ більш податливими в справі польсько-советського порозуміння. Так думають в політичних колах в Лондоні.

НЕМА ЗГОДИ МІЖ ЧЕХАМИ І ПОЛЯКАМИ

ЛОНДОН. — Між чехами і поляками існує напруження теж ізза границь. Іде головно про Тешин. Д-р Бенеш є тої думки, що чехи не зможуть собі дати ради з 5 чи 6 міліонами німців і тому Судети треба вважати чехам за втрачені. Зате хотів би мати те, що Польща забрала Чехословаччині в часі нападу Гтілера на неї. Знову ґен. Сікорскі думає, що Польща не потребує такої Чехословаччини, що буде слабою, а радше Чехословаччина потребуватиме сильної Польщі. Та Бенеш опирає свою силу на Росії, а не на Польщі.

ПЕРЕМОГА АЛІЯНТІВ—РАТУНОК ДЛЯ БІЖЕНЦІВ

ЛОНДОН. — Ось таку відповідь дав в британськім парляменті Антоні Іден, британський міністер заграничних справ, тим усім, що домагаються тепер розвязки біженецької ситуації, створеною війною і переслідуваннями націстів.

АРХИЄПИСКОП СПЕЛМЕН НА ОСТРОВІ МАЛЬТІ. Нюйорський архиєпископ відвідав Мальту підчас своєї подорожі по Европі й Азії, підчас котрої він був у Портуґалії, Еспанії, Італії, Анґлії, Ірляндії, Мароку, Альжірі, Тунісі, Сирії й Палестині. Він задумує бути ще в Ірані, Іраку, Китаю й Індії. Кружляють навіть чутки, що він хотів би поїхати до Росії.

ВТРАТИ В ТУНІСІ НАЙБІЛЬШІ З УСІХ, ЯКІ ВОРОГИ ДОСІ ПОНЕСЛИ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Урядово оголошують вислід аліянтської кампанії в Північній Африці проти „Осі". Отже нараховано, що ворог втратив 324,000 вояків в вбитих, ранених і полонених. В полон взято 267,000, вбито 30,000, а тяжко ранено 27,000. Це є втрати від 21. березня, нанесені ворогови британськими і американськими силами, а теж і Вільними Французами. Дуже важне й те, що знищено ворогови 1,795 літаків. Це є дуже велика втрата, коли брати під увагу не таку то дуже велику німецьку й італійську повітряну силу в Північній Африці. До цього треба ще додати, що німці втратили в цій боротьбі найкращі полки, що складались з найліпших военних ветеранів, досвідчених у війні. Теж пояснюють, чому німці так масово здавались у полон. Отже стверджують, що Аліянти наступали так скоро й несподівано, що позривали ворожим командам звязки з полками та дивізіями, забравши в полон командні склади. Через те ворожі боєві частини не знали, що робити, бо не діставали ніяких приказів.

Аліянтські втрати відносно малі.

Очевидно, що Аліянти мали теж поважні втрати в Північній Африці. Покищо ще непораховано точно, які вони великі. Але одно можна сказати, що ті втрати не можна навіть рівнати з втратами ворогів. Деяким полкам завдано важкі удари, але їх не розбито, як це сталось з численними ворожими полками.

ПРИГОТОВЛЯЄ ДО НОВОЇ БОРОТЬБИ.

ЛОНДОН. — Ґен. сер Бернард Л. Монтґомері, командант славної британської восьмої армії, подав у своїм приказі, що кампанія в Північній Африці становитиме „епоху". Всі, що брали участь у тій „славній перемозі" згадуватимуть ціле життя за ту честь, що їм припала як тим, що були в цій кампанії. Та „полювання" ще не скінчилось. Скінчилась тільки африканська кампанія розґромом для ворога. А тепер треба підготовлятись до дальшого „полювання". Монтґомері закінчив тим, що побажав воякам у тім новім „полюванню" щастя.

АМЕРИКАНЦІ ДАЛІ БОМБАРДУЮТЬ НІМЕЧЧИНУ.

ЛОНДОН. — Американські Літаючі Фортеці, перелетівши 1,000 миль, бомбардували північно-західну Німеччину з новою силою. Знищили много німецьких літаків, що пробували зводити з ними бій у повітрі. Шість Фортець не вернуло. Найсильніше бомбардовано заводи для будови і направи підводних суден в Кіль і Фленсбурґ. Звідомлення каже, що „вислід бомбардовання був добрий".

ПІДГОТОВЛЯЮТЬ ІНВАЗІЮ ІТАЛІЇ.

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американські бомбери бушували по Середземному морі, вдаряючи в ворожі транспортові кораблі й скинули 100 тон бомб на остров Пантелерію і сицилійську пристань Трапані. Пантелерія, що була военною італійською базою, вже цілковито знищена і не є до дальшого вжитку.

НІМЦІ ЗГАДУЮТЬ ЗА СОВЄТСЬКУ ОФЕНЗИВУ.

ЛОНДОН. — Німецькі звідомлення говорять про те, що Совети розпочали бої вздовж цілого фронту, себто від Ленінграду аж по Кубань. З цього заключають, що тут іде про весняну офензиву. Та з другого боку з Москви доносять про німецьку підготовку до ґенерального нового наступу на Совети.

РОЗСТРІЛЮЮТЬ ЧУЖИНЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ.

СТОКҐОЛЬМ. — Згадуючи за те, що в Берліні засуджено з 16 чужинецьких робітників аж 11 на смерть за крадіж, шведські ґазети додають, що смертні присуди на чужинецьких робітників в Німеччині зростають з кожним днем.

БУДУЮТЬ ФОРТИФІКАЦІЇ ВІД КРЕТИ ПО КАРПАТИ.

ЛОНДОН. — В страху перед інвазією Аліянтів Німеччина розбудовує фортифікаційну сітку від Крети по Карпати, а то й далі, бо навіть будує оборонну стіну проти невтральної Швеції.

ПОКУТУЮТЬ ЗА ДУРНУ ПЕРЕХВАЛКУ.

ЛОНДОН. — Згадка одного з кореспондентів Бюра Ройтера, що думку про знищення німецьких там піддав жид, лікар з Берліна, що перебуває в Анґлії, мала той наслідок, що Ґестапо зачало мститись на решті жидів в Берліні, а преса розпочала нову проти-жидівську кампанію, щоби помстити на жидах ту шкоду, яку завдано Німеччині через знищення там. Та урядово оголошують, що знищення там не наступило наслідком пропозиції якоїсь особи, а було давно в пляні британської команди, яка має багато таких плянів до виконання.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Харчова Конференція

У місті Гот Спринґз, у стейті Верджінії, почалася в вівторок конференція Обєднаних Держав для справ харчів і рільництва. Беруть у ній участь представники сорок пяти держав, факт, який самий собою вже вказує на ваґу цеї наради. Являється вона першою цього роду конференцією Обєднаних Держав. Інші подібні конференції вже намічені, а ще певно будуть такі, яких нині навіть не намічено. Всі вони звязані з головним питанням теперішнього менту світової історії: з боротьбою проти держав Осі. Вистарчить підчеркнути це аби признати слова президента Рузвелта до конференції про ваґу завдань, які конференція має вирішити.

Звязані аґенди цеї конференції теж з питаннями, які мається вирішити по закінченню цеї війни, бож, за словами президента Рузвелта, „ми працюємо, аби збудувати світ, в котрім люди могли би вільно жити своїм життям у мирі, добробуті й безпеченстві.” Ці цілі були означені вже в Атлянтійському Чартері й в Деклярації Обєднаних Держав на конференції 21 американських републик в Ріо де Жанейро в січні 1942. року. „Теперішня конференція має придумати найкращі способи для переведення в життя тої політики, на скільки це відноситься до споживання продукції й розділу харчів і інших рільничих продуктів у повоєнному періоді”.

Президент Рузвелт ще раз переповідає головні точки своїх заяв про цілі Обєднаних Держав у цій війні. „Ми знаємо, що в світі, за який ми боремося й працюємо, чотири свободи мусять бути здобуті для всіх людей. Ми знаємо теж, що кожна свобода залежить від інших; що свобода від страху, наприклад, не може бути добута без свободи від нужди”.

Для успіху треба конечно, аби кожна держава осібно й всі держави разом перебрали на себе такі відповідальности: Вони мусять поробити всі потрібні кроки для розвою світової продукції поживи так, щоби вона вистарчила на заспокоєння всіх сущних потреб відживлювання світового населення. „І держави мусять усунути далі всякі перешкоди для транспорту чи внутрішнього розділу харчів, аби не допустити до того, аби якунебудь державу або ґрупу громадян у державі не допущено дістати харчі, потрібні для здоровля.”

Ці слова вказують, що американський уряд є добре свідомий всяких комплікуючих можливостей. Зпоза слів президента можна би немовби побачити палець президента Злучених Держав, вказуючий обвинуваючо на ті державні уряди, котрі в минулому допускалися власне цього лячного злочину, що позбавляли певні ґрупи громадян дістати потрібні до життя харчі, котрі інколи вважали навіть вершком державної політики це робити. Якщо конференція в Гот Спринґз зробить принаймні цю практику неможливою, то вона вже зробить один важний крок уперед до зреалізовання Атлянтійського Чартеру.

ЗАЧИНАЄ ТРІЩАТИ

Ми звикли до цього, що сливе кожного дня подаються відомости, що вказують на те, що в окупованих націстами краях стає щораз неспокійніше, та що там зростає підпольна акція, звернена проти грабіжника. Це природне. І навіть, якби такі відомости до нас не доходили, чи навіть якби були видумкою пропаганди, то проте не можна припустити, щоб у тих краях могло бути інакше. Та від таких неспокоїв, до справжнього бунту, до збройного повстання проти ворога, ще далеко. Як і далеко до заломання самого ворога і його спільників.

Ось так можна було міркувати досі. І це могло бути цілком реальним підходом до справи. Та тепер положення основно міняється. Бо коли перше навіть самі уряди на вигнанню взивали свої краї, щоби здержувались від революційних відрухів на широкі розміри, бо ще не надійшла властива пора, то тепер, як бачимо от хочби з відозви нідерляндського уряду, сам уряд взиває орґанізувати в краю повстання проти наїзника. А що такі відозви виходять з Лондону, то ясне, що їх на вітер не пускають.

Але є ще одно, що вказує, що в таборі „Осі” діється не добре. Маємо на думці італійські заходи в справі заключення перемиря і виступлення Італії з табору „Осі” як воюючої з Аліянтами. Ось ті вісти що їх звязують з мировим посередництвом Ватикану, є того роду, що їм не можна відмовити правдоподібности, хоч про них ніхто офіційно не говорить. Ось ті вісти виясняють до певної міри подорож нюйорського архієпископа Спелмена до Риму, що й досі обвита таємницею, хоч загально думають, що архієпископ Спелмен поїхав тамтуди з важними припорученнями, одержаними від самого президента Рузвелта. Та все те є висока і таємна політика. Але ціль її ясна — відтягнути Італію від дальшої участи у війні й спілки з Гітлером. На тому вправді зискалаб дуже багато Італія, бо себе до певної міри вратувалаб, але зискалиб теж і Аліянти, бо булоб менше кровопролиття та був би скорший порахунок з Гітлером. Та не зважаючи на те, що з цього вийде, стає ясним, що в Італії панує велике невдоволення та страх перед тим, що жде край, як його зачнуть Аліянти бомбардувати в такий спосіб, як це тепер діється з Німеччиною. Всякі познаки вказують на те, що італійський нарід має цеї війни досить, а ще більше спілки з націстами.

Колиж таке діється в спільника Гітлера, то що доперва мусить діятись в тих краях, які Гітлер підбив і ограбив. Африканська перемога Аліянтів тільки видвигнула наверх в Европі те, що там існувало. Невдоволені з гітлерівського ярма зачали сміліше підносити голови, а спільники Гітлера зачали оглядатись на зади і боки, чи не можнаб якось вискочити з цеї спілки і приєднатись до Аліянтів.

Проф. М. Чубатий.

Знову Заговорили про "Сепаратистів-Мазепинців"

(Сприводу заяви академіка О. Богомольця в московській „Правді”).

В царській Росії Миколи II. та за його попередників, російська реакція клеймила цілий визвольний рух українського народу фразою „сепаратисти-мазепинци”. Тим хотіла зазначити, що той рух іде слідами славутного гетьмана визвольника України Івана Мазепи, що намагався відсепаруватись, себто відділити Україну від Росії. Це правда, що це прозивання нікого із українських людей наділі не ображало, бож український нарід ніколи не зрезиґнував зі свого природного права жити власним життям та бути своїм хазяїном на власній землі, до відокремлення від Росії включно. Він теж ніколи не виявляв солідарности зі своїм окупантом. Та це ганьблення сепаратистами, та ще з додатком мазепинцями, було таки найпопулярніше клеймо, кидане в сторону українського визвольного руху офіційними людьми царської Росії.

І тепер ніщо не змінилося, хоч багато води в Дніпрі уплило.

Багато від того часу уплило в Дніпрі води, змішаної з кровю кращих синів українського народу, як і з кровю його наїзників. За той час український нарід устами свого представництва і, що найважніше, кровю та життями міліонів своїх синів, припечатав цю правду, що він дійсно духово з гетьманом Мазепою та за відокремленням України від Росії. З цею стихійною волею українського народу, жити самостійно у власній державі, рахувалися навіть впродовж перших чотирьох літ червоної російської окупації в Москві, бо накинувши Україні чужий її комуністичний лад враз з насланими правителями України, таки ще зберігали про людське око хоч формальну самостійність української держави, отже відсепарованої від Росії.

Втиснувши Україну в рамці Советського Союзу при помочи добре прочищеної з українського елементу комуністичної партії, що на Україні становила тоді зникаючу меншину населення, звичайно нижче пять відсотків населення України, навіть тоді ще вважали за потрібне зацитькувати ясну волю українського народу — жити власним відсепарованим державним життям — постановою союза советської „конституції, що ніби то союзна Українська Радянська Република може кожного часу вийти зі звязку зі Советським Союзом, як того собі забажає. Правда, ця постанова советської конституції виглядала щонайменше прикрим жартом над волею українського народу, але проте ось та постанова хоч назовні, для світа та для некритичних українців, говорила, що сепаратизм України від Росії це ніякий злочин, а тільки добре право українського народу вирішити ось так своє майбутнє. Аж перед кількома днями віджив уже теж і формально давний світогляд царської Росії, що право українського народу — жити відокремленим державним життям, отже це сепаратизм, це злочин.

Тим разом говорить академік Богомолець.

Дня 13. травня принесла анґлійська пресова аґенція Ройтера з Москви депешу, що є немов півофіційною реакцією советського уряду на меморіял Комітету Українців Канади зложений канадійському урядови з домаганням самостійносте України по теперішній війні. Донесення це, перепечатане теж і в нюйорській пресі, звучить: „Советський уряд нині дав деякі ознаки свого погляду на майбутність малих націй, півофіційно опрокидуючи домагання деяких (?) сепаратистичних українських ґруп в Канаді”.

В статті офіційного органу „Правда”, професор Богомолець, президент Української Академії Наук говорить: „Дві останні війни показали, що малі та в середині положені незалежні держави не є в силі сами себе оборонити перед більшим наїзником. Вони мусять увійти в стислий союз із сусідуючою великою потугою та серед сприяючих обставин навіть увійти в унію держав з рівними правами, як члени такої унії”.

Після Корнійчука заговорив отсе другий голосник советського уряду в Москві, знов споміж українських людей в справі, що відноситься до політичного життя України.

Не можна відмовити советському урядови зручности, що там, де треба йти проти визвольних змагань українського народу, він висуває завжди якогось малороса, наказуючи йому промовляти в „імени українського народу”, хоч той нарід не може тепер промовити свобідно під націстичною окупацією, як не міг передше, будучи під червоною.

Та вартує ближче пізнати хто це той професор Богомолець, президент Української Академії Наук, як подано помилково у депеші, та яке його моральне право говорити в імені українського народу. Кажемо помилково подано, бо наділі проф. Богомолець не є президентом Української Академії Наук. Українська Академія Наук, від часів її оснування, себто з 1918 року, а пізніше за комісара Скрипника навіть Всеукраїнська Академія Наук, як найвища наукова установа цілого українського народу по всьому світі, саме під президентурою акад. Богомольця перестала як така істнувати та була перемінена на академію наук тої території або провінції, що зветься ще формально Україна. Говорить це змінена тепер офіційна назва цеї установи „Академія Наук УССР”. Це територіяльна академія в Україні, отже не мусить вона бути навіть українською, але є такою, якою є пануючий режім на території України. А що він нині у більшости московський то такий є теж характер тої академії.

І не хто другий, а тільки акад. Богомолець позбавив Всеукраїнську Академію Наук, ось ту давну установу, що розвинула була в роках 1923-1929 таку світлу та величанську наукову працю для української культури, українського характеру та перемінив її на територіяльний науковий інститут для розбирання технічних та природничих наук, з додатковим завданням стати установою для пропаґанди російського комунізму в Україні.

Як то академік Богомолець став президентом Всеукраїнської Академії Наук?

Американсько-українському громадянству варто знати, яким способом дістався проф. Богомолець між членів української академії та на її президента. Акад. Богомолець не є це ніякий старий професор — як зазначила одна американсько-українська ґазета ані визначний вчений. Акад. Богомолець виплив на поверхню життя в академії в рр.: 1929/1930, коли то комуністична партія України виконала замах на науковий та українсько-національний характер Всеукраїнської Академії Наук. Під натиском комуністичної партії Комісаріят Народної Освіти, на чолі якого тоді ще стояв Микола Скрипник, мусів проти волі більшости та звичаїв всіх академій наук світа, що тільки дотеперішні академіки можуть вибирати нових членів академії, накинути академії перших шість членів комуністів. Ця ґрупа інтрузів в найвищій науковій установі українського народу утворила негайно в лоні самої академії комуністичну ячейку. Офіційно це звалось парт-осередок (партійний осередок), що розпочав з внутра розсаджувати академію, себто вичищувати її з українського національного характеру. Вожакою цеї комуністичної ячейки в академії став акад. О. О. Богомолець, менше знаний як вчений, але зате добре відомий як шишка серед комуністичної верхівки в Україні. Він уже був членом київської міської ради, членом Центрального Виконного комітету України та навіть членом Виконного Центрального Комітету СССР. Словом, чоловік довіря московського уряду в Україні.

Нещастя хотіло, що кілька тижнів перед відомим процесом української національної орґанізації „Спілки Визволення України”, початок 1930 р., в який замішали також кількох членів академії, таких старих і відомих українських вчених та громадських діячів як акад. Єфремов, Слабченко та інших, помер дотеперішній президент Академії, Данило К. Заболотний. Серед того настрою терору та загальної депресії в Україні „вибрали” президентом тоді Всеукраїнської Академії Наук О. О. Богомольця, шефа партійної ячейки в лоні академії. Формально акад. Богомольця ніби вибрали, але вибори у той час в академії зведено на збіговище вулиці, що тероризувала старих, заслужених вчених, не тільки українців, але навіть і тих кількох росіян-некомуністів, що не могли дивитися на таке пониження науки взагалі.

У зібраннях академії дістали право брати участь також представники „робітництва” й то не з правом сидіти та приглядатися, але теж з правом забирати голос та дискутувати в справах цеї найвищої наукової установи України.

Річ природна, це була шутка, невидана ніде у світі, з виразною ціллю звести українську академію наук до ролі партійної установи для пропаґанди комунізму та понизити українську науку взагалі. Річ природна, такої „громадськости” як офіційно називано ось ту зневагу української святині науки, не було й донині нема в російській, так званій Всесоюзній Академії Наук. Є вона тільки в українській!

Як то президент Всеукраїнської Академії Наук відукраїнщив академію.

Новивибраний президент О. Богомолець скоро повів таку партійну політику, що за кілька літ його президентури академія перестала бути найвищою дослідчою установою української культури взагалі.

Першим його кроком був погром Історично-фільольоґічного Відділу академії, який зовсім скасували, а цілу історичну школу проф. Грушевського прямо розгромили. Самого патріярха українських істориків поставили перед суд „громадськости”. На засіданні членів академії, на яке допустили представників змосковщеного київського комуністичного робітництва, „осудили дотеперішню наукову діяльність акад. Грушевського, соціяліста, як „буржуазну та фашистську”. Що більше ця дискусія неуків під проводом през. Богомольця зняла з Михайла Сергієвича Грушевського авреолю наукової незаперечности” як дослівно пишеться в офіційній публікації академії наук, вже за президентури Богомольця.

За президентури Богомольця викинули споміж членів академії кількох західно-українських вчених, що їх в члени академії впровадив був комісар Микола Скрипник. За десять літ президентури Богомольця випрали академію зовсім з її українського характеру, щонайкращі наукові сили дослідників української культури зліквідовано. Серед персоналу академії кинули такий терор, що устали майже цілком якінебудь досі живі звязки поміж західно-українською академією наук — Науковим Товариством ім. Шевченка — та київською академією. Мірою того терору може бути факт, що українська академія наук зачала зі західно - українською посестрою переписуватися у „французькій мові”. Це хиба досить, щоб дати образ того, хто це є ось той „Президент Української Академії Наук” акад. Богомолець, та яке його моральне право говорити в імени українського народу. Акад. Богомолець це отже знаряддя та голосник московської політики на Україні. Не важне це, якого він роду. Це річ треторядна. Одно певне, що він не репрезентує духа українського народу.

Вячеслав Потапенко.

НА НОВІ ГНІЗДА

2)

— Як мені, — каже дід — то не треба прирізувати землі, нехай відріжуть тільки місце, а я своєї понавожу.

— Тепер скажемо при Максима Квача і його бабу. От бідні! Вже вони ніколи не побачать своїх дітей, все одно як ховають! Е-ех, як би мені рука, та нога! — москаль махнув безнадійно правою рукою і пошкандибав у хату. Його слухачі розходяться по дворі.

Старий дивиться у слід покаліченого кавалєра. „Нещасний!” — каже він зітхаючи. У дворі ґалас: стоять вози, розкидана солома. У сараї реве корова. Свині ходять... Ось рушає з двору віз; це сусід везе збіжжа переселенців до залізниці. У дворі всі стоять мовчки. Всяк думає, що це він їде до Амуру, що це вже і його скриню повезли. Якийсь сум обгорнув усіх, ути зітхання... У кутку дворища лежить Рябкоп і ґризе костомаху. Сорока умостилась на свиню зверху, їде на ній по дворищу і дзюбає її у спину, мов поганяє... Галка похожає по паркані і зазирає на кістку... Рябко гарчить...

Двері у хату раз по-раз відчиняються. Люди то входять, то виходять... На дворі ще холодно, якась мрака, хоч і сонце світить, але мало ще гріє... Із стріхи вода крапле; у дворі теж болото. Присиа мокра, нема на чім і сісти... Невеселий малюнок!...

У хаті теж ґалас. Стара мати нишком втирає сльози, та порається з невістками та бабами біля печи, Два сини, мов орли, високі, здорові, чорновусі, кучеряві — пакуються. Батько їх, сивенький чоловік, чуприна розвіяна. У запічку діти граються. У колисці дитина кричить. Люди хто стоїть, хто сидить, мовчать, та інколи важко зітхають. У хаті тхне парою, дьогтем та кожухами. Пара пливе серпанком до печи, а там ураз летить у комин... Долі мокра солома. Баби крутять із неї віхні, та пхають у піч. Сонце заглядає у вікна і кидає свій промінь на солому і дерев'яну ногу кавалєра. Тут теж невеселий малюнок!...

В хаті попорядковано. Долівка підметена, стіл покритий білою скатертю. На столі по звичаю лежить хліб, а на ньому дрібок соли. Перед образом чадить воскова свічка. Всі дожидають „батюшку”... Ось він приїхав з паламарем. Вони увійшли в хату. Батюшка перехрестився, поблагословив людей — всі підходять і цілують йому руку. Він одягається у свій одяг, що виняв з хустки паламар. Паламар поклав з печи жару у кадильницю, роздмухав його, кинув у нього дрібок ялівцю. Димок закурився і розлягся по хаті. Всі люди стоять богобійно. Батько розіслав долі рядюину, батюшка став на неї перед образом, а позад паламар, та москаль, а за ними родина і люди.

— Миром Господу помолимся! — заспівав батюшка тонесеньким голосом.

— Господи помилуй! — озвались співаки: паламар басом і москаль підбаском. Всі почали молитися. Родина стояла на вколішках. Невістки хлипали, але мати не плакала; вона богобійно дивилась на розпятого Христа. Лице у неї було спокійне, а з очей самі по собі текли сльози і їх краплі під промінням сонця блищали самосвітними каменями. У хаті душно... Два сини-переселенці шептали за батюшкою молитви; їх чола поупрівали.

— Ще молимось за відїзжих! — співав піп. Всі перехрестились. Баби почали плакати в голос. Матиж очевидячки кріпилась, не плакала; вона, зложивши руки на грудях, дивилась на образи все нерухомо. Батько стояв понуро, але також спокійно і вслухувався у Божі слова. Лице його мов захололо, тільки зморщки на чолі, що поміж бровами, стали виразніші... Батюшка скінчив молитви, взяв кропило, покропив по хаті, поблагословив людей і сказав своє слово до переселенців. Молебен скінчився. Батюшку посаджено на покуті за стіл, а паламаря на другім кінці стола. Родина та люди стояли, ніхто не сідав. Баби подавали страву на стіл. Батько частував батюшку та паламаря. Попоївши, батюшка помолився, подякував господарям за хліб за сіль і почав збиратись до дому. Старий батько сунув йому щось у руку і паламареви також. Стара винесла дві паляниці, шматок сала, та ковбасу і все те поклала у віз, куди посідали батюшка з паламарем. Візок рушив...

За стіл сіли тепер родина і люди.

— Ви глядіть — казала тихесенько мати до невісток, а казала так, щоб ніхто не чув — не плачте, а то старого стрівожите, а він у мене хорий. Пожалуйте його!...

— Ви глядіть — казав також потайно батько до синів — ані сльози! Дорогою вже поплачете, а тепер ані краплі, бо мою стару стрівожите, а вона у мене слабенька. Пожалійте свою неню!...

Обідали всі мовчки. Ніхто не балакав. Тільки ложки стукали об полумиски. Старий батько підніс уже по третій чарці, але і горілка не розвязувала язиків.

— Та що це? В труну кого кладемо, чи що, що всі мовчимо?! — сказав батько.

— Хай бог боронить! — озвався москаль. — Чогож сумувати! Мабуть на Амурі краще, коли туди люди переселяються. Там теж земля християнська! Ех, як би мені рука та нога, яб там давно вже був би!...

(Кінець буде).

ШАЛІЮЧА ВОДА ДАЛІ РУЙНУЄ НІМЕЦЬКУ ІНДУСТРІЮ.

ЛОНДОН. — Нові фотоґрафічні знимки, зняті з британських розвідчих літаків на просторах залятих водами через знищення британцями там Мене і Едер, виказують наглядно страшну шкоду, заподіяну в першу чергу центрам німецької воєнної промисловости, як теж, що неменше важне, і комунікаційними осередками.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Битва за Атту

Від кількох днів ведеться завзята битва за острів Ату, невеличкий, вульканічний острів, 35 миль довгий і половину того широкий, що лежить між Алевтськими островами, котрі становлять немовби міст з Аляски до Азії. Лежить він на півночі й є холодний та недоступний. Через це й дивним могло би видаватися, пощо його американці добувають дорогою ціною від японців, що захопили були цей острів у червні минулого року.

Річ у тому, що боротьба за посідання острова Ату це властиво боротьба, яка має на цілі зломати японську позицію зараз під Аляскою. Як останній острів з Алевтських островів, Ату є островом, що лежить з них найближче до Японії. Нема сумніву, що японці напружать усі сили, аби задержати острів у своїх руках. Без острова Ату японська позиція на острові Кіска стала би непевною. Від посідання Ату залежить багато.

Першу вістку про американську атаку на Ату подали, як і про наше бомбардування Токія, самі японці. У пятницю подали японці вістку, що американці заатакували Ату в вівторок. Вісім годин опісля подав вістку Вашінгтон. Японці говорили ,що боротьба на Ату незвичайно люта, а секретар Накс сказав у пятницю, що боротьба поступає вдоволяючо вперед.

Говорив у своїм комунікаті ґенерал Аракі: „Наші вдячні думки є усе з нашими вояками на фронті і ми теж, зовсім як вони, станемо від тимчасових невдач тільки ще сильнішими".

Американський напад на Ату вважають деякі газетярі доказом зміни наставлення американського уряду до справи війни на Атлантику. Наприклад, за словами Едвина Л. Джеймса, через цілі місяці після усадовлення японців на Ату в Вашінгтоні переважала думка, що японське посідання того острова має скорше оборонне, ніж нападливе значіння, що воно є радше недостачою, як добром для ворога. Можливо, що ця зміна в наставленню Вашінгтону до Ату була висліддом того, що японці почали будувати на острові Ату летничу базу. Навіть якби японцям показалося неможливим заложити на Ату поважнішу летничу базу, всеж таки й невеличка база сильно перешкаджала би повітряній руті з Аляски на Сибір.

Можливо, що Алевтські острови вважають важною допомогою для нового нападу, подібного до нападу на Доч Гарбор у червні 1942. року, котрий американці попсули японцям лише завдяки тому, що вони мали під рукою повітряні сили, про які японці не знали.

Від коли японці осіли на Алевтських островах, в американському конґресі появилося вже кілька домагань, аби їх звідти викинути. Коли ж тепер остаточно кампанію почато, то нема сумніву, що, якби так кампанія не вдалася, японці замаркують цю кампанію як велику американську невдачу.

В Америці лише небагато знають про японський ґарнізон на Ату й про те, які сили против нього вислали американці. Догадуються одначе, що в операції беруть участь поважні фльотні сили, які рівночасно й бомбардують ворожі позиції на Ату й не допускають ворога доставити своїм військам на Ату якісь посилення. Вислід боїв у значній мірі буде залежати від того, які фльотні сили вспіє змобілізувати ворог проти тих американських кораблів. Якби японці рішилися вислати туди деякі зо своїх модерних боєвих кораблів, які вони так пильно ховають, то тут легко могла би розвинутися більша морська битва. Одначе приявність там переважаючих американських повітряних сил може легко відстрашити ворога посилати туди більші морські сили.

Якби Японія не післала більших морських сил в цю околицю, то битва легко може скінчитися американською перемогою. Не диви*ться на важкий терен на цьому острові, вкритому снігом і заслоненому мрякою, нападаючі є в стані вислати туди сили, які остаточно переважили би числом, сили, які там мають японці. Фльотна перевага в околиці острова теж мусить переважити бій на користь Америки.

Якби так сталося, якби американці добре всадовилися на Ату, то зараз за тим важко було би вдержатися іншим японським ґарнізонам, як на острові Кіска, на березі острова Рат. Для американців незвичайно важно добитися там повітряної бази, бо Ату лежить усего 600 миль від північного кінця японських островів Курілі. На таку віддаль можна легко робити повітряні рейди. Ату лежить 2,000 миль від Токіо, що облешувало би бомбардування Токія для літаків, які вилітали би з Ату, а осідали би в Китаю. Іншими словами, забрання Ату в американські руки вибило би японцям важну зброю, так оборонну, як офензивну.

Почтові Значки в Честь Союзників

Почтовий департамент у Вашінгтоні подав до відома, що незадовго будуть видані ним почтові значки для звеличання „геройського й постійного опору державам Осі з боку народів занятих окупантами країв Европи".

Між державами, котрим дано таке признання, є: Польща, Чехословаччина, Норвеґія, Люксембурґ, Голяндія, Бельґія, Франція, Греція, Югославія, Альбанія й Австрія.

Для звеличання вжиті будуть 5-центові значки, а будуть вони величини значків, яких уживається для листів „спеціяльного доручення". Перший з цих значків, що звеличує Польщу, буде пущений у продаж з Вашінґтону 22. червня. Почтовий уряд подав до відома колекторів почтових значків, що цей значок уже можна замовляти тепер, пишучи до головного почмайстра у Вашінґтоні. Дістати так можна не більше, як десять штук. Дати видання інших значків будуть подані пізніше.

Каже ґенеральний почмайстер, що всі ці значки будуть виїмкові щодо свого десеню й що кожний з них буде мати репродукцію прапору країни, в котрої честь цей значок видано. Для репродукції цих прапорів треба буде навітк відступити від дотеперішньої практики почтового департаменту печатати почтові значки не більше, ніж двома кольорами. Через цю кольорову різнородність ці значки будуть назагал більш цікаві з барвного боку, ніж значки, видані досі. З тої одначе причини печатання цих почтових значків прийдеться віддати поза друкарню федерального бюра печатання в Вашінґтоні, що правильно друкує почтові значки.

Почтовий департамент ще не подав, як будуть виглядати ці значки. Він уже має багато проєктів таких значків, але з них ще ні один остаточно не одобрений. Рисували ці проєкти найкращі рисівники Америки, відомі з проєктів почтових значків. Деякі газети вже й подавали фотографії проєктів цих нових значків, хоча ні один з цих проєктів ще не був принятий.

Природа Війни

III.

Війна народів. — Участь жінок. — Военні школи. — Наука. — Кошта війни. — Мобілізація та її розміри.

Перша світова війна доказала, що в теперішніх часах борються цілі народи та держави у всіх виявах та при всяких умовах життя.

Добре вже зрозуміли це видатніші стратеги минулого віку, як напр. ґенерал Жоміні, перший начальник російської академії генерального штабу, котрий ще в 1830 р. передбачив, що загальна військова повинність поширить війну в боротьбу „озброєних народів", а тріватиме вона цілі роки. Також граф Мольтке, після війни 1870-71 рр., у своїй програмовій промові попередив німців, що майбутня війна народів триватиме аж до повного виснаження одної з воюючих сторін.

Однак про ці передбачення швидко призабули. Навпаки, перед першою світовою війною домінував погляд, що боротьба мусить скінчитися після трьох-чотирьох місяців, бо після цього періоду, правдоподібно, зупиниться нормальне, економічно-господарське життя в державі й спричиниться до розвалу слабшого з ворогів. Також могутні засоби боротьби нададуть вже в перших місяцях рішучий характер боєвим операціям і слабший відмовиться від дальшого ведення війни. Як знаємо, перша світова війна тривала чотири роки і підтвердила погляди згаданих ґенералів, а опрокинула протилежні, витворені не знанням, але страхом.

Сучаснаж воєнна наука так накреслює загальний плян війни, узгляднюючи всебічно головний висновок великої війни:

„Нині боряться між собою на життя й смерть цілі народи".

Це є той ґрунт, на якому спирається складна, сучасна підготовка до війни. Людство вже пережило епоху узброєного народу, якою була остання війна, а тепер воно йде ще далі вперед. Бо в теперішній війні змагаються і озброєний нарід, себто чисельний здоровий, чоловічий контингент, і неозброєний, армія праці.

Отже дві армії, одна озброєна, друга працююча, складають силу держави. Перша бється на фронті, друга обслуговує всі потреби війська й держави. Крім того і жінки беруть участь у війні, головно по забезпеченню армії харчами, зброєю, набоями та ріжним технічним приладдям. Вже іде підготова праця жінок як бойового елементу, навіть існують старшинські школи для жінок. Дотепер важливу ролю відіграють і представники науки та техніки, котрі завзято слідкують за все новими винаходами та пильнують, щоби держава не була заскочена якимсь рушійним винаходом, як засобом боротьби.

Для того, щоби краще уявити собі образ теперішньої війни та тих озброєних мас, які будуть боротися на фронті й працювати в запіллі, вистарчить тут подати деякі числа. Під кінець першої світової війни Росія змобілізувала майже 15 мільйонів людей, Німеччина — 11, Англія — 9, Франція — 8, Австро-Угорщина — 6.5, Італія — 5.5, Злучені Держави — 4.5. Назагал втягнуто у вир боротьби (на фронті та запіллю) цими державами приблизно 60 мільйонів народу.

Озброєні маси не лише припинили свою продуктивну працю мирного часу, але їх треба було годувати, одягати та постачати їм зброю, набої і інше. Крім того місцеві та опораційні бої причинилися до зіпсуття теренів, а тому й зрозумілі ті великі витрати, яких вимагала війна. Франція витратила на першу світову війну майже 180 біліонів золотих франків, а всі головні держави разом до одної тисячі біліонів зол. франків. Щоб хоч частинно зрозуміти ці витрати вистарчить порівнати їх, наприклад, із національним майном Франції, яке оцінювали тоді на 300 біліонів зол. франків, а її річний буджет виносив 7 біліонів зол. франків.

Рахуючись з можливістю війни кожна держава вже в часі мира старається пляново пристосувати весь народній організм до самозахисту та обмірковує засоби у всіх галузях державного життя. Цей процес можнаб назвати мобілізацією держави.

Кожна більша держава має вищий орган захисту нації. Цей орган складає плян мобілізації держави і рівнобіжно з творчою працею переводить всі заходи до його здійснення.

На чолі такого органу у нас стоїть президент, а йому помагають державні секретарі, а зокрема представники ґенеральної булави. Кожен державний секретар окремо розроблює відповідний плян мобілізації свого відділу та вносить в нього потрібні зміни.

Таким чином мобілізація держави складається з:

а) мобілізації армії чи взагалі збройних сил нації;

б) мобілізації военно-повинного населення, як доповнень для озброєної сили і різноманітної державної праці;

в) мобілізації комунікації та засобів звязку;

г) мобілізації промисловости, себто повного забезпечення озброєних сил на протязі війни матеріяльною частиною і ріжними тихнічними засобами, а також і виробленням нових винаходів. Крім того забезпеченням країни різними фабричними виробами, брак яких може викликати нерівномірність в праці населення;

г) мобілізація сільського господарства та гірничої промисловости потрібна для прохарчування армії та цілого населення;

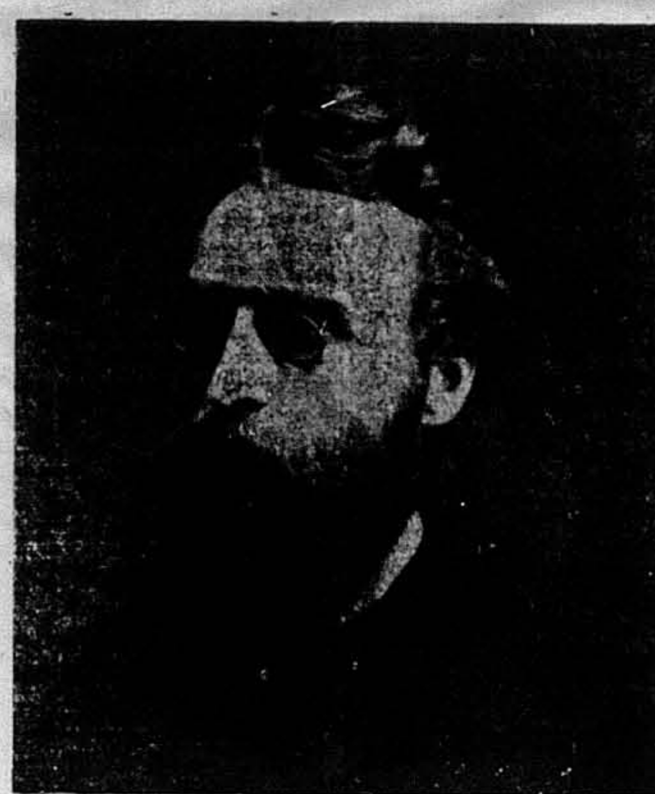
д) мобілізація фінансів та торговлі, себто управильнення довозу та вивозу сирівців та продуктів взагалі та задержання здорової господарської структури.

Тепер кожному з нас буде зрозумілим оце творення нових державних бюр, рад та установ, бо їх завданням якраз або переводити поодинокі ділянки державної мобілізації, або координувати працю кількох відділів для одної цілі: перемоги над ворогом нашої держави.

Вже цей короткий начерк воєнної мобілізації вистарчає, щоби здати собі справу з великанської відповідальности, яка спадає на нашого президента та його кабінет з одного боку, а на конґрес та поодиноких громадян з другого. Бо в демократичній країні, якої уряд обраний „народом, з народу і для народу", кінцева відповідальність за ведення війни всеж таки спадає на поодиноких горожан. Г.

(Кінець).

Д-р ЙОНАС БАНАСАВІЧЮС.

Того року минає 60 літ від появи першого народнього литовського часопису, що розбудив литовську національну свідомість, а яким є „Аушра", що його заложив, фінансував і редагував патріярх відродженої Литви — д-р Йонас Банасавічюс. Часопис той був видаваний заграницею і перепачковуваний до Литви, бо в Росії не дозволяв цар на видання литовських книжок і газет, так, як не дозволяв і на українські видавництва. — К. В.

З МУЗИКИ

РЕКОРДУВАННЯ ХОРОВИХ ПІСЕНЬ ПІД ДИРЕКЦІЄЮ КОШИЦЯ.

Після довгих літ вичікування на полагодження питання: чи будуть рекорди хору Кошиця, чи ні? — нарешті справа наладнана: рекорди будуть! Цю вістку зустріне з великою радістю кожній, хто тільки цікавиться нашою піснею. Справа тягнулася надто довго, 3 роки — і, як загально відомо, не все йшло як слід в праці Комітету, який перебрав на себе обовязок довести діло рекордування до успішного кінця. Це, чого невдалось Комітетови, вдалось тепер завдяки приватній ініціятиві, та, передовсім, завдяки енергії самого д-ра Кошиця. І так, як зачуваємо, є вже все потрібне для рекордування: і фонди, і хор, і умова зграмофоновою компанією. Хор вже працює і 5-го червня намічений початок рекордування. Вибір пісень дуже ріжноманітний і цікавий і добірний. Отже є й чудові колядки й щедрівки в обрібці Кошиця, Стеценка і Леонтовича — між ними чудове „О дивнеє нарожденння..." Кошиця, є народні пісні („У містечку Богуславі..." Лисенка, „Вийди Грицю на вулицю..." Кошиця, „Ой сів, поїхав..." Леонтовича і мн. ін.). Як-що мається на увазі, з якою вибагливістю д-р Кошиць підбирає співаків, то хор напевно буде вповні на висоті вимог свого знаменитого диригента. Отже з нетерпеливістю чекаємо на рекорди — певні, що вони будуть прегарні і принесуть повне вдоволення проф. Кошицю, справжню насолоду всім, що їх слухають, та стануть дуже цінним вкладом в нашу музичну культуру.

Треба висловити тільки одне побажання: щоби наші громадяни купували ці рекорди масово і цим дали доказ зрозуміння цього важливого культурного діла. Рекорди хору Кошиця повинні найтися в кожній українській хаті, без огляду, чи є в ній грамофон, чи ні! Їх треба розглядати не тільки зі сторони „пожиточности" себто, щоби їх грати й слухати — але треба їх розглядати куди в ширшому розмірі: як культурне діло загально - уркаїнського значіння.

Антін Рудницький.

НІМЦІ ВЖЕ НЕ СЛУХАЮТЬ ҐЕБЕЛЬСА.

(ОНА). — До Берна в Швайцарії наспіли найновіші видання німецьких газет, в яких є нарікання, що німецький нарід починає не довіряти Ґебельсови і замісць слухати німецького радія, люди крадьком слухають закордоного. І то всюда, по цілій Німеччині. Уряд перестерігає населення, щоби воно не давало себе дурити чужинцям, та щоби слухало того, що Ґебельс говорить. Хто буде слухати закордонних авдицій, то може бути караний довголітною тюрмою, або навіть розстріляний.

Одна німецька газета напечатала передову, в якій благає німецький нарід, щоби не давав себе зводити з дороги і мав повно довіря до свого проводу. Та сама газета приносила новинку, що німецький суд в Бреславі засудив двох німців на два роки тяжкої тюрми. Засудив їх за те, що вони слухали закордоного радія і говорили своїм сусідам про події на фронті.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЕЛМАЙРА, Н. Й.

Ми теж помагаємо!

В нашій громаді наші люди купують державні бонди як і по інших громадах, постійно, але одинцем, а не зорганізовано. Так само було і з кампанією для А. Ч. Хреста. Наліпки на вікнах домів наших громадян вказують, що вони сповнили свій обовязок. А крім того хто де працював, там і давав 10% своєї тижневої заплати. Наша церква купила воєнних бондів на $1,000. А з наших гром. Олекса Цуцик, з 271 відділу У. Н. Союзу, купив відразу тих бондів за 1,100 долярів. Деякі виплачують з пейди тисячодолярові бонди. Наш відділ купив за $100, бо має всього 17 членів і треба тримати пару долярів на резерву. Але члени закупили воєнних бондів до кінця лютого за $7,600, як це подано до головної канцелярії У. Н. Союзу. Від того часу ця сума збільшилась. А крім того закупили члени з нагоди другої воєнної позички бонди ще й так, де працюють. Теж наші хлопці, що є в армії, надсилають кожного місяця гроші на закупно воєнних бондів. Звичайно посилає такий вояк місячно по $25. Це знаю добре, бо сам маю чотирьох синів в армії. Ось так треба нам усім поступати, бо це наш край і його добре є нашим добром. А про те, скільки є наших хлопців в американській армії, подам другим разом.

Григорій Левуш,
предс. 271 від. У. Н. С.

Дещо про Давних Словян

По дослідах етнологів, найдавнішими жителями Европи, коли то ще не було ні Атен ні Риму, були баски, яких останки ще досі пробувають в північній Еспанії. Їх туди виперли кельти; не лиш їх одних, але й інші племена. Під напором кельтів ріжні племена Европи шукали приюту в іберійськім і італійськім півостровах. І тим дається пояснити множество незрозумілих мов в Італії, коли то Рим повставав. Наприклад, етруски, на північ від Риму, мали азбуку, якої ще досі не вдалося відчитати.

Згодом на кельтів, теж зі сходу, натиснули ґермани. Слово „ґермани" ріжно пояснюють; одні кажуть, що то значить крикун в боротьбі; другі, що то значить брат, але найпевніше, це келтійська назва, ґер-моан — близький чоловік, сусід. Під тим напором ґерманів з одного боку, а римлян з другого прийшов кельтам кінець; теперішня ірляндська мова, бретонська у Франції, це загибаючі залишки кельтів.

Найпершу вістку про ґерманів маємо коло 300 року перед Христом, а були це ґутони, предки готів, що заволоділи „островом" Сканц. Скандинавією і східнім побережем Балтійського моря.

Під кінець першого століття по Христі ґермани були вже добре звісні тодішньому світови. Було їх около сорок племен, тоді, коли про словян ледви слухи ходили. Перші словяни, це мабуть були - сармати, відомі давніше, а жили над Вислою. Їх в першім століттю побороли ґерманські маркомани. Маркомани і квади посунулись дальше і завоювали кельтійських боїв (боєрів), що заселяли територію Чехії і Баварії.

Вже 375 р. по Хр. починається велика вандрівка народів — а годиться замітити, що це головно вандрівка ґерманів. Ґермани володіли геть на схід аж по Дон, а саме над Чорним морем жили ґоти, а над Доном їх рідняки алани. На них наперли гунські племена з Азії; ґоти з чималою панікою посунулись на захід, займаючи Італію і полудневу Францію, а алани прошмигнули крізь Европу, осіли там, де тепер Португалія.

Одні з тих, що найбільше скористали із цего замішання були словяни, хотяй й покорились гунам — та як гунів (у Франції) розбито 451 р. словяни остали вільні, та стали поширюватися в сторону ґерман. Але слід замітити, що ґермани здебільша самі були покинули тоті території, над Одрою і Лабою (Елба), коли то з розпадом Риму отворився їм шлях на захід; над Лабою, на захід від Берліна (коли Берліна ще не було) мешкали суеви, бурґунди, вандали, а далі на північ лонґобарди: суеви пересунулися до північно-західної Еспанії, бурґунди до Франції над ріку Рон, а вандали заняли полудневу Еспанію і північне побереже Африки. На їх місце осіли лонґобарди і словяни, але лонґобарди не довго тут гостили, а перенеслися до Моравії. Вирушаючи з Моравії 568 року; вони заняли Італію. На їх місце посунулися словяни, а згодом авари, що прийшли з Азії і тіж легко висунули останки сувів поза Лабу. Авари не були словяни, а якесь дуже войовниче племя споріднене з гунами. Їх остаточно розбив Карло Великий (768-814), король франків, ґерманець, а помагали в цьому словяни. І так по аварах цілком слід загинув.

Отже словяни, через більше як чотириста літ поза рік 900, займали весь край на північ від Карпат, теперішню Чехію і Моравію, більшу часть Панонії (Угорщини), Ілірію, а на захід по обох боках Лаби до моря під Данією. Ті, що на північ від Карпат звалися хорвати, а частина з них в 7-мім століттю переселилася на балканський півостров. Карло вів з аварами а потім словянами бої тому, що вони були поганами; якби не то, може осталиб там й досі. Були це хоробрі сорби, над рікою Сааль, абодрити (в Мекленбург) вилці (в Бранденбурґ). Було й так, що Карло вислав франкське військо проти сорбів, а на підмогу франкам йшли саксони; але саксони теж були поганами — вониж то нечайно вдарили на франків і зовсім їх розбили. Німці звали тих словян з погордою вендами. Ті венди не уступили перед Карлом і він, поконавши одних вілців, побудував кріпость над ріками Лабою і Сааль, міста - кріпости як Галлє, Маґдебурґ, Бюхен, Гамбурґ.

Венди там держалися більше сотки літ після Карла, аж за саксонського короля Генриха І. прийшов на них крах, коли то Генрих повів на них круціяду з 928 року, щоб їх навернути на християнську віру. Вони були розбиті. Цікаве теж, що тоті венди вже мали інші назви ніж за Карла; були це редарії, гавели і далеминці. (Вони дали назву Далматії). Болеслав Хоробрий (882-1025) випер німців назад за Лабу, та не на довго, до 1150. До речі німців (дойч) властиво ще не було, а звали вони себе прямо „тіюда"; народ. Почали зватись дойч десь коло десятого століття. Теж і поляків не було а були „люди", поможане, (над морем), поляне, весляне (поляки), сльонзане то що. Вони, так як і інші словяни, переняли християнську віру від Византії — перше чехи, а від них поляки; однак в 10-тім століттю вбилися поміж словян мадяри і перетяли чехів і поляків від Византії, полишаючи їх під вплив Німеччини і Риму.

Східні словяни появляються в історії недовго пізніше. Отже хорвати, дуліби і бужани рушили на схід ще в незаписані часи, мабуть в 7-мім століттю; а знаємо тих словян поіменно за історичних часів: по правім боці Дніпра були поляни, деревляни і дреговичі, по лівім з долу на північ сіверяни, радимичі, вятичі, кривичі (біля Смоленська), а над озером Ілмен словіни. За Рурика (862) кожен з нас знає. Історики тепер доказують, що похід Рурика то було таки, справжнє переселення норманських варяг в околиці Новгороду. „Руский" був цей, що балакав по варяжськи — аж доки варяги самі не винародовились; тоді так почались звати хто балакав по словянськи; і так як ґермани, вони говорили не одною мовою, а спорідненими нарічами. Дехто може замітити, що ґерманські нарічя зливалися в одно, міжтим коли словянські розбивалися на кілька — але по правді воно не так, бо ґермани розбрилися по цілій Европі і заникли навіть зі своїми мовами, а ті, що осталися дома й досі говорять ріжними мовами (плят, ґох, нідерляндська, фризійська й флемінська мова). Російський історик Д. С. Мірскій завважує, що вже „старі руські документи показують діялектичні ріжниці" між двома полосами східних словян і то відай на тій підставі він, почавши з 13-го століття, називає в своїй книжці тих полудневих словян „українці".

Такі „наші" князі, як Ігор, Олег, Святослав, Володимир, (?) були норманські ґермани; інакше мабуть й не могло бути, бо у той час вся Европа була під ґерманами, крім Греції і горстки тих західніх словян, про яких повище мова. Тримали вони під собою Европу коло 300 літ і дивно лиш, що так мало сліду за собою оставили; варяжські князі теж свою мову закинули. Як почали по словянськи говорити, то відтоді можна їх уже називати „нашими".

Ярослав Яхно.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ПОСТАЧАННЯ ФУНКЦІОНУВАЛО ВЗІРЦЕВО.

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В АФРИЦІ. — По великій перемозі Аліянтів зачинають розбирати точніше, хто й чим причинився до цеї перемоги. І тут виходить на яв, яку величезну заслугу положило для справи перемоги військове постачання, ось ті шофери, що гнали як день так ніч, серед спеки і куряви, чи залізничі робітники, що розбудовували комунікаційні шляхи. Підкресляють знамениту співпрацю між американським постачанням і британською адміністрацією. Як це постачання виглядало, то пізнати хочби по тім, що від початку року перевезено 206,000 автомобілів, 45,255 залізничих вагонів, чи перетранспортовано 12,000 ранених. А щодо муніції то треба було доставляти сотки родів і в десятках міліонів. Але це вже доходить до „астрономічних цифр". А коли іде про таку річ як мило, то доставлено його 500,000 фунтів для одної тільки першої британської армії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПІТСБУРҐ, ПА. — Тов. Рогатинщина, від. 396, повідомляє своїх членів, місцевих і позамісцевих, що піврічні збори відбудуться 23. травня, в литовській гали на Ор стріті, точно в 2. годині пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори, бо організатор У. Н. Союзу п. Білецький зорґанізував поважне число нових членів до нашого Товариства і можливо, що він буде на зборах. — Уряд.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 1. травня 1943 р. помер у 54. році життя

ТЕОДОР ХОМЯК,

член відділу 286 У. Н. Союзу в Джерзі Сиґі, Н. Дж.

Покійний родився в селі Завадка Риманівська, повіт Сянік, Галичина. Вступив до У. Н. Союзу в 1911 році. Був добрим членом і дбав за свій відділ і У. Н. Союз. Оставив у смутку жену Кляфіру і діти: Анну, Еву, Марію, Настю, Елену, Григорія, Івана і Василя. Похорон відбувся 4. травня 1943, при участи родини, знайомих і членів Бр. св. Володимира. Тлінні останки відпроваджено до української гр.-кат. церкви св. Петра і Павла. — В. Й. П.!

Т. Заканич, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТАРЗАН, ч. 770. Торпеда зловлена в петлю.

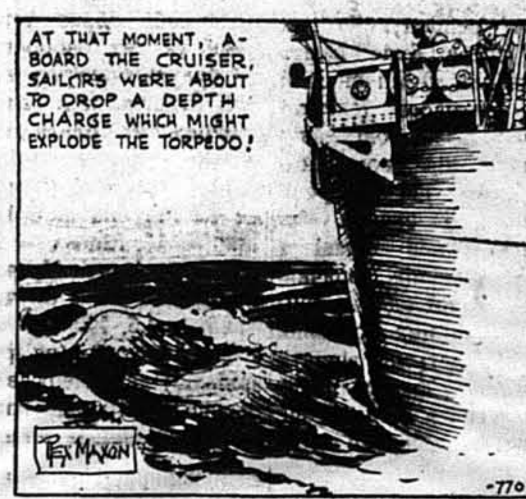
Як шнур затягнувся туго довкола торпеди, вона сіпнула сильно Тарзаном.

Але він скоро посунувся до хвоста торпеди, котрого гострі ребра врізувалися в шнур.

Потім він схопив за хвіст торпеди й задержав його на місці.

В той час на чердаку кружляка моряки приготовлялися викинути глибинну бомбу, котра могла би експльодувати торпеду.